A mezőgazdasági vámvédelem agrárius és „merkantilista” megvilágításban.

1. Az agrárius álláspont népszerű modorban irt összefoglalását tartalmazza a „Mezőgazdaságunk védelme”. „A földmívelő Magyarország létkérdése” című füzet, amelyet a Gazdaszövetség szerkesztősége adott ki. A hangzatos előszóból megtudjuk, hogy agráriusaink, *közöttük* a nagybirtokosok is, akik teljes érdekszolidaritásban állanak a kisbirtokos parasztsággal, ma igen szorongatott helyzetben vannak Magyarországon és végső veszedelem fenyegeti őket. A magyar földmivelő nép a történelem tanulsága szerint már a múltban is több ízben forgott nagy veszedelemben, amikor ellenséges hadseregek inváziója fenyegette. A mai állapot amattól semmiben sem, azaz hogy – pardon – csak egy pontban különbözik. Nevezetesen: „Hajdan a mi dicső őseink . . . véres kardot hordtak körül az országban, ha külső ellenség fenyegetett, ma. a véres kardot ez a kis füzet helyettesíti a maga holt betűivel, amelyek azonban . . . lángra gyújtják a szíveket.” – Nézzük meg, hogyan. Az alapfogalmak elmagyarázása után a füzet arra tanít meg bennünket, hogy a vámvédelem célja a termelő osztályt olyan helyzetbe hozni, hogy az tudjon eleget termelni és emellett megtalálja a maga tisztességes, becsületes polgári hasznát. A védővámok jelentősége abban áll, hogy az állam megvédelmezi velük saját termelőit az olcsóbban termelő külföld versenye ellen. A szabadkereskedelem azért lenne méltánytalanság, mert a vám egy neme az adónak, amit arra a külföldire vetünk ki, aki itt valamit eladni akar és ha a magyar gazda az ország háztartásának költségeihez adójával járul hozzá, méltányos, hogy – a vám révén – az állatait és gabonáját ide küldő balkáni gazda is megadóztassák. Ezért volna nagy igazságtalanság a Balkán vámsorompóit megnyitni. Ez az egyébként igen érdekes elmélet egy kis hibában szenved. Az egyik az, hogy a vám az elméleti és gyakorlati közgazdasági szaktekintélyek véleménye szerint olyan adó, amely a belföldi fogyasztóra nehezedik, fogyasztási adó és nem a külföldi termelő fizeti. Mert a vám hatása – és ép ezen hatása miatt kívánatos az agráriusok szemében – hogy az árakat magasabbra emeli, mint aminők lennének, ha a kisebb termelési költségek mellett termelő balkáni gazda vámmentesen hozná be az áruit. De neki az eladott áruegység után ugyanakkora haszna lesz, mint volt azelőtt, ő csak annyiban vészit, hogy kevesebbet hozhat be; de a vámemelkedésért az áremelkedés kárpótolja, amelynek terhét a belföldi fogyasztó viseli, ez az elemi igazság halomra dönti az egész agrárius méltányossági és igazságossági elméletet. De hát ők azért még nem fognak kétségbe esni, mert a mezőgazdasági vámvédelem nem csak méltányossági, hanem célszerűségi alapokon is nyugszik, úgymint:

1. A mezőgazdaság a külföldi verseny következtében összeroppanna. 2. Mi Németország vámpolitikájához vagyunk kénytelenek alkalmazkodni. Ez a második elv – azt hisszük – csak ideiglenes természetű ós ha Németország a progresszív pártok meggyőződésével kapcsolatban felhagy merev védővámos politikájával, a mi agráriusaink is el fogják ezt az elvet ejteni. 3. A közös vámterületen az iparcikkek régóta élvezik a védelmet; a mezőgazdaság joggal követelheti a védelmet, nehogy az iparcikkek árainak egyoldalú emelkedése a mezőgazdasági cikkek árának csökkenésére vezessen. Érdekes, hogy ezt azok mondják, akik szerint a vámvédelem nem okoz drágulást. 4. A vámvédelem nemzeti érdek, mert ha a gazdának pénze van, jól megy mindenkinek. 5. Honvédelmi érdekek is követelik a mezőgazdasági vámvédelem fentartását, mert ha egy ország élelem tekintetében külföldre szorul, a legnagyobb veszedelembe jut háború idején.

A külföld példája is a vámvédelem mellett szól. Angliával nem érdemes bővebben foglalkozni. Mezőgazdasága tönkrement és a pusztulás útján van. Ott ugyan egy Lloyd George nevű úr más eszközökkel akarja a mezőgazdaságot felvirágoztatni, de hát evvel – úgylátszik – nem érdemes foglalkozni. Franciaország igen jól viseli magát. A szerzőnek azonban nem tűnt fel, hogy termésátlagai a védelem dacára relative alacsonyak. Amerika most már nem valami szerencsés példa. Németország azonban még mindig kitűnően viselkedik.

Nálunk a Darányi-féle kiegyezés mentette meg a hazát. Ennek köszönhető a mezőgazdaság fellendülése, továbbá, hogy már tudunk befektetni, állattenyésztésre áldozni stb. Minden rés, amelyet a mezőgazdasági vámvédelmen ütnek, fenyegeti az agráriusok és így közvetve a haza érdekeit is. A legnagyobb veszedelem lenne az élőállatbehozatal, különösen a Balkánról. Miért? Azért, mert 1. A magyar marha árát csökkentené. 2. Ragályos, betegségek – így a keleti marhavész – hurcoltatnának be hozzánk. 3. A Németországgal kötött kereskedelmi szerződés értelmében Németország jogosítva van azonnal elzárni előlünk a határait, ha csak egy keleti marhavész eset is fordul elő nálunk.

Az őrlési forgalom sem kell az agráriusoknak, mert a kereskedelem az őrlési forgalmat arra használta fel, hogy a budapesti raktárakban nagy mennyiségű olcsó balkáni búzát halmozott, össze a gabona árának leszállítása érdekében, ami természetesen a halálos bűnök közé tartozik. Mert az agrárius princípium – ellentétben a modern kapitalista elvvel – úgy hangzik, hogy nagy haszon, kis forgalom. A kikészítési eljárás ellen ugyanúgy érvelnek, mint az- őrlési forgalom ellen. Ugyanily alapokon nyugszik a hus és árpabehozatali jegyek iránti antipátiájuk.

Végül van még egy nemzeti színű szalagba csomagolt elvük: a paritás a vámvédelemben. A gondolat körülbelül az, hogy az agrár vám magyar vám, az ipari vám osztrák vám, és a paritás csak akkor áll fenn, ha a magyar vám is oly magas, mint az osztrák. Azonban Magyarországon nem csak készítenek kenyeret és húst, hanem esznek is és erről úgy látszik megfeledkezett a füzet írója.

Ami a kis- és nagybirtok viszonyát illeti, itt csak a rosszmájú merkantilisták láthatnak érdekellentétet. A vámvédelem t. i. elsősorban a kisbirtok érdekében áll, mert a nagybirtokos a gazdasági válságok különböző tünetei között megállhatja a helyét, míg a kisbirtokos létérdeke szól a magasabb terményárak és a magasabb állatárak mellett, amelyeket csak a vámvédelem biztosíthat, ismét az a vámvédelem – a logika mesés – amely nem oka a drágaságnak. Nem oka t. i. azért, mert állatállományunk bámulatosan fejlődik (?!) olyannyira, hogy nincs is annyi hús, amennyit meg tudnánk enni, amire mutat állatkivitelünk fejlődése és az a körülmény, hogy a budapesti vágómarhavásárról a. felhajtott állatok nagy részét mindig visszahajtják. Hol van hát itt szükség külföldi behozatalra? Irótársunk itt ismét nagy hasznát vette memóriája gyengeségének. Megfeledkezett t. i. arról, hogy Magyarországon a hús nem azért nem fogy el, mert nem bírja a

gyomrunk, hanem azért, mért a zsebünk nem bírja, mert – részben a vámok előidézte drágaság következtében a lakosság nagy része hetenként egyszer, kétszer vagy még ritkábban eszik húst. Az agráriusok szerint a drágaság okai másutt keresendők. Előidézői: 1. A közvetítés túltengése is. – Ez valóban igaz. 2. Az ipari munkabérek emelkedése, amely általános drágaságot idéz elő. – Itt részben az okot tévesztik össze az okozattal. – 3. A városok elhibázott vásárügyi politikája. 4. A kartellekbe lépő osztrák gyárosok. – Ez is igaz. Csak az nem igaz, hogy abból, hogy a drágaságnak más okai is vannak, az következnék, hogy a vámvédelem nem oka.

Még csak a védelmi „paritás" kérdéséhez akarunk néhány szót szólni. Ha fel is tesszük ugyanis, hogy a szerződéses vámterületen életbeléptetett mezőgazdasági vámvédelem paritásos helyzetet teremtett a magyar mezőgazdaság és az osztrák ipar között, nem hozta mégis létre a paritást a magyar mezőgazdaság és a *magyar* ipar között. Mert míg a magyar mezőgazdaság elveti azon előnyöket, amelyeket az itteni monopolisztikus helyzet, a biztos osztrák piac és az Ausztriában előállított olcsóbb iparcikkek és gépek neki nyújtanak, addig a magyar ipar egyfelől ki van szolgáltatva az osztrák ipar konkurrenciájának, másfelől a nyers anyagokat és a számitások fentartásához szükséges mezőgazdasági termékeket az agráriusoktól diktált magas áron venni.

Az u. n. „merkantilista" álláspont egyik legalaposabb képviselője, dr. *Katona* Sándor, a „Kereskedelem és Vámpolitika" című múlt héten megjelent tanulmányában szintén foglalkozik több fejezetben a mezőgazdasági vámvédelem kérdésével és benne igen sok olyan adatot találunk, amelyek az agrárius álláspontról mondott bírálatunkat kiegészítik. Tekintetbe véve azt, hogy Magyarország lakosságának többsége a mezőgazdaságból él meg, Katona – igen helyesen – óvatosan kerüli rövidlátóan egyoldalú érdekek előtérbe helyezését. Igen helyesen tartja szem előtt, hogy „Hazánkban a mezőgazdasági termelés oly fontos érdek, amely mellett más érdekek eltörpülnek". Ha. ennek ellenére mégis teljesen más álláspontra helyezkedik, mint az előbb ismertetett agrárius felfogás hívei, annak okai a következők: „Az agrárvámok, eltérőleg az ipari vámoktól, nem csak nem idézik elő, de nem is célozzák a mezőgazdasági termelés fejlesztését. Az agrárvámok nem az intenzívebben termelő, fejlett mezőgazdaságokkal szemben védik a hazai termelést, hanem a nagyon extenzív gazdaságot űző európai és tengerentúli államok versenyével szemben. Ezek az országok nem azért termelned olcsón, mert sokat produkálnak, hanem mert olcsó és korlátlan földterület áll a rendelkezésükre, ami az extenzív gazdálkodást lehetővé teszi. A vámok ezeket az előnyöket vannak hivatva paralizálni az árak emelése által, de ezeket a külömbségeket megszüntetni nem képesek. A fejlettebb kultúrájú ország mezőgazdasága sohasem érheti el azt az előnyös termelési helyzetet, amelyben versenytársa van." Evvel a versenynyel szemben egy védekezési mód van: intenzivebb termelés. Ámde a vámvédelem nem hogy intenzív termelésre ösztönözne, hanem épen az extenzívebb gazdálkodás fentartásához nyújt segédkezet. A mezőgazdasági vámok célja a nagyüzemű tulajdonosok részére az extenzív gazdálkodás fentartását lehetővé tenni, mert ez az üzemtípus csak nagy áldozatok árán tud intenzivebb gazdálkodásra áttérni. Így p. o. a *80-as* ***évek agrárkrízise a kis- és törpebirtokost egyáltalában*** *nem érintette.* De nagy mértékben sújtotta a nagyüzemek tulajdonosait. Nálunk az alacsony gabonaárak korában, midőn még agrárvámvédelmünk nem volt kiépítve, nőtt a bevetett terület, a hektáronkénti átlagos termés és épen az utolsó években tapasztalható stagnáció különösen káros a vámvédelem az állattenyésztő kisgazdákra, akik a fogyasztásra szánt gabonát, valamint a takarmányt magas áron kénytelenek venni. Marhaállományunk 95 óta igen kis mértékben szaporodott, a sertéslétszám csökkent, a lóállomány stagnál. A szerző meggyőzően bizonyítja a vámok drágító hatását, kimutatva a hazai és a vámmentes külföldi piaci árak emelkedése közötti különbséget. Statisztikai adatokkal igazolja, hogy miként emelte az őrlési forgalom a liszt árát.

Dr. *Vajda Mihály.*